

YTTRANDE

2016-09-22

Finansdepartementet

Yttrande över betänkandet: Regional indelning - tre nya län (SOU 2016:48)

Åre kommun avvisar förslaget att bilda en storregion i Norrland. Åre kommun anser det rimligt att staten löpande diskuterar hur de administrativa gränserna för statens verksamheter ska se ut för att tillmötesgå medborgarnas behov så effektivt som möjligt. Detta har dock väldigt lite med principerna om regionalisering att göra.

Regionalisering är i första hand inte en gränsdragningsprocess, utan ett sätt att föra samman resurser och skapa utvecklingskraft på regional nivå för att öka den regionala och lokala slagkraften.

Det är en påtaglig brist i indelningskommitténs uppdrag och förslag att frågan om resurser och mandat för framtidens regioner överhuvudtaget inte diskuterats. I stället har utredningen inriktats på att dra nya gränser på en karta och så snabbt som möjligt effektuera dem.

Åre kommun har av det skälet svårt att överblicka konsekvenserna av kommitténs förslag. Jämtlands län har idag ett stort antal innevånare sysselsatta i jobb som på olika sätt är kopplade till statens administrativa nivåer, lokalt, regionalt och nationellt. Utan några tydligare besked om hur innehållet i de nya regionerna ska se ut är det därför inte rimligt för kommunen att tillstyrka utredningens förslag på den punkten.

Utredningen diskuterar som ett alternativ (som dock inte förordas) att de tre kustlänen slås samman och att Region Jämtland Härjedalen förblir en egen region. Av de två förslagen i utredningen är det alltså den lösning som Åre kommun förordar. Åre kommun vill också understryka uppenbara brister i arbetet med förslagen till ny regionindelning. Det handlar i första hand om brådskan och bristen på demokratisk förankring för det förslag som drivs fram för Norra Sverige.

Att ta beslut om så omfattande förändringar av länsindelningen som föreslås utan en demokratisk förankring och utan att väljarna på något sätt tillfrågats innan förslagen genomförs är direkt utmanande. Därför borde alla tankar på genomförande av något förslag redan 2019 avvisas. Att ta beslut om en regionindelning för Norrland utan att ha tydliga besked om hur den traditionella resursmotsättningen kust-inland ska hanteras skapar stora osäkerheter.

Att ta beslut om att skapa en enda stor region för norra Sverige utan att ge besked om hur de demokratiska processerna ska skötas med de enorma geografiska avstånd det handlar om borde vara omöjligt.

Turismindustrin är exempel på en bransch som är beroende av ständig dialog med samhällets representanter, om den ska kunna hävda sig på de starkt konkurrerande marknaderna. Det tål att påpekas att Region Jämtland Härjedalen har en annan näringslivs- och befolkningsstruktur än övriga tre län i den föreslagna storregionen.

Vi befarrar att Jämtlands län skulle få ett begränsat inflytande i den nya regionen och bli en perifer del, där det bli svårt att få gehör för våra intressen när det gäller näringslivsfrågor.

Vår farhåga är att det inte blir mer resurser till infrastruktur än tidigare. De stora infrastruktursatsningar som skett i dessa fyra län, har till absolut största delen genomförts i kustområdet. Däremot vidkänns inlandet försämringar, såsom neddragningen av nattågstrafiken till länet.

ÅRE KOMMUN

Peter Bergman
kommunstyrelsens ordförande

Rebecca Dumky
kommunsekreterare

Ämne:

Socialdemokraterna och miljöpartiets yttrande över betänkandet: Regional indelning - tre nya län (SOU 2016:48)

Åre kommun stödjer grundargumentet att landstingens och länens medborgare skulle gynnas av färre, större och kraftfullare län/regioner

Åre kommun anser att det är nödvändigt att bildandet av Norrlands län kan ske 2019 för att ta tillvara effekter av samordning, utveckling och effektivisering som en grund för nödvändiga satsningar och framtida utveckling inom Hälso- och sjukvårdssektorn och inom regional utveckling.

Åre kommun ser den stora geografiska ytan som bildar Norrlands län som utmanande när det gäller demokratispekter och kännedom om de nuvarande regionerna/landstingen. De argument som i övrigt talar för att en större region blir en starkare kraft som kan ta tillvara regionens intressen nationellt och internationellt överväger dock.

Åre kommun delar bilden av de utmaningar som samhällsorganisationen står inför. Ur medborgarnas perspektiv är den största utmaningen att framgent ha en jämlik tillgång till den nivå av hälso- och sjukvård som är möjlig med hänsyn till finansiering och kompetensförsörjning. Regional tillväxt och utveckling är en förutsättning för skattekraft och välfärdens utveckling.

Hälso- och sjukvården har behov av fortsatta strukturförändringar för att kunna bli mer kostnadseffektiv. Det handlar både om en koncentration av vissa resurser för specialiserad vård men även gemensamma strukturer och resurser för decentraliserad sjukvård. En sammanhållen forsknings- och innovationsstruktur ger både förutsättningar för utveckling och kan attrahera kompetenta medarbetare.

De ökande investeringsbehov i byggnader och teknisk utrustning som gäller för oss och övriga landsting gynnas av samordning och en större kritisk massa. Den ökade digitaliseringen kräver både gemensamma stora investeringar men och också en jämlik och utbyggd infrastruktur.

Landstingens ekonomiska ställning har försvagats de senaste åren. Detta gäller inte minst för norrlandstingen. Såväl årsresultat som soliditet och pensionskulder uppvisar en negativ utveckling.

Ett annat kriterium från Indelningskommittén är arbetsmarknadsregionerna. Detta är inte ett relevant kriterium i norra Sverige där vi ytterst marginellt delar arbetsmarknadsregioner mellan de nuvarande länen och där möjligheter till långpendling till Stockholm och tekniska möjlighet till distansarbete är viktigare. I argumenten för Norrlands län kommenterar Indelningskommittén inte detta. En farhåga som näringslivet lyfter fram är att större regioner skulle ha negativ inverkan på näringslivets möjligheter till kompetensförsörjning och att vissa orters attraktivitet skulle försämrats. Dessa farhågor behöver mötas bl a med utvecklad infrastruktur och att regeringen i uppdraget till universiteten att samverka med det omgivande

samhället ska läggas särskilt uppdrag att beakta näringslivets behov av decentraliserade specialanpassade utbildningar.

Åre kommun stödjer i stort de argument som anförs för skapandet av större län, men påtalar samtidigt att nya administrativa gränser ändå inte löser landets utmaningar med automatik eftersom samhällsutvecklingen inte är gränsbunden utan sker i interregionala, nationella och internationella processer.

Tillväxt och utveckling

Vi delar synen att större län är en förutsättning för tillväxt och utveckling. Det är både en förutsättning för befolkningsstillväxt, större/ fler företagsetableringar och för att skapa en större regional balans. Små län kan i dag inte attrahera nationella projekt och infrastruktursatsningar som de tre största regionerna naturligt gör.

Näringsliv

Region JH ser stora möjligheter för näringslivsutveckling och framväxten av nya företag i en gemensam Norrlandsregion - genom den utveckling och strukturella förändring som klimat- och miljöfrågorna kräver av framtiden. Vi ser en stor potential inte minst för våra gröna näringar liksom kreativa näringar. Tillsammans i den nya regionen finns en mångfald av småföretag, världsledande innovatörer, flertalet industrier, och universitet med forskning av internationellt intresse.

Med rätt förutsättningar kommer vår region blir en stark aktör i en global konkurrens. Den nya regionens långa riksgräns till Norge i väster och närheten till Finland i öster är även det en gemensam strategiskt tillgång för framtida forskning, näringsliv, kultur och handel/export.

Kultur

Åre kommun förordar en gemensam Norrlandsregion också med anledning av att vi ser att det skapas stora möjligheter i och med att all regional kultur hamnar under samma huvudman. Stora vinster hämtas hem för region Jämtland/Härjedalen som idag inte har några fasta ensembler. Det innebär ett utökat utbud för medborgare och underlättar för större gemensamma produktioner. Östersund kan bli en andra hemmascen för vissa större ensembler vilket gagnar Åre kommuns utbud. Härutöver ser vi även stora vinster för den samiska kulturen i en sammanhållen region.

Regional samhällsorganisation

En ny koncentrerad regionbildning ger också möjlighet att åtgärda den asymmetri som råder för statliga myndigheters representation i nuvarande län. Vi delar kommitténs bedömning att länsstyrelsens uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas. Åre kommun ser positivt på att Indelningskommittén föreslagit att länsstyrelsernas roll i det regionala tillväxtarbetet bör förtydligas och att ansvarsfördelningen mellan de olika regionala utvecklingsaktörerna ska behandlas i indelningskommitténs slutbetänkande. Det även av stor vikt att Länsstyrelsens uppdrag renodlas. Åre kommun anser att länsstyrelsen ska ha en kontrollerande funktion - utöver naturvård och naturskydd - genom övervakning, tillsyn och utfärdande av olika tillstånd.

De nuvarande sex sjukvårdsregionerna har skapats för att möjliggöra samverkan. Samverkansnämndernas funktion som enbart rådgivande organ lämnar fortfarande ett stort utrymme för kostnadseffektiv samordning av sjukvårdsresurser.

Utgångspunkter för indelning

Med utgångspunkt från utredningsdirektivet där arbete som gjorts i tidigare utredningar skall vara vägledande stödjer vi ansvarskommitténs kriterier för indelning. De förstärker både förutsättningarna för hälso- och sjukvårdsuppdraget och för regional utveckling. Utredningen konstaterar att olika perspektiv har olika logiker och därmed finns inte en indelning som möter alla olika perspektiv optimalt. Det blir då viktigt att det indelningsperspektiv som genererar störst medborgarnytta får störst genomslag.

Vi stödjer ambitionen att i förslaget försöka skapa jämnstarka län. Region Jämtland Härjedalen önskar ingå i ett gemensamt län/region med sina tre grannlandsting. Vi ser det som en stor fördel att kunna bilda detta län 2019. Ett försenat startdatum skulle riskera att samordningskraft förloras, utveckling parkeras och kostnadseffektiva lösningar senareläggs.

Mot bakgrund av Indelningskommitténs principiella resonemang om vilka geografier som är aktuella när reformen är fullföljd 2023 menar vi att regeringen i kommande proposition bör lägga fast att Sverige på regional samhällsnivå från år 2023 ska vara indelat i sex län och att relevanta statliga myndigheter ska följa denna indelning.

Detta är en viktig förutsättning för att tydlighet i rollfördelningen mellan landsting och statliga myndigheter ska kunna genomföras med start redan från år 2019.

I Indelningskommitténs direktiv redogörs för beteckningarna landsting och region. I delbetänkande skriver indelningskommittén Norrlands läns landsting. Vi ser inte att Indelningskommittén i detta delbetänkande berör problemet med att vissa av de regionala kommunerna kallar sig regioner samtidigt som att den juridiska beteckningen är landsting t o m i det allmänna valet. En enhetlighet i denna fråga är viktig för att landstinget/regionen ska bli ett tydligt begrepp. Det är mycket olyckligt och förvirrande för medborgarna att regionerna kallas regioner men på valsedelns står det landsting. Vi önskar att det i propositionen tydliggörs beteckningen på den regionala nivån.

I samtal med företagare, medborgare och organisationer lyfts frågorna om infrastruktur och kollektivtrafik fram som ett problemområde. Att bilda ett nytt län och landsting i en betydligt större geografi än som skett tidigare kommer nu att ske i såväl Norrland som Svealand. En viktig förutsättning för att klara att hålla samman regionen är att infrastruktur och kollektivtrafik fungerar mellan de olika delarna i regionen. Idag har de fyra nuvarande länen bättre kommunikationer söderut till Stockholm än till sina grannar.

Vi anser att regeringen ska tillföra extra medel till de nya större landstingen med syfte att säkerställa en kollektivtrafik som binder samman den nya regionen i första hand internt men också med sina grannar. Detta är särskilt viktigt i ett Jämtland Härjedalen där besöksnäringen, en av länets basnäringar, är mycket beroende av attraktiva och effektiva kommunikationslösningar.

Det är tillfredsställande att Indelningskommitténs föreslår att "Det nya landstinget ska årligen ha rätt till det belopp som de ingående landstingen hade rätt till som strukturbidrag" och påpekar vikten av att detta förslag ligger fast i regeringens proposition.

Åre kommun anser att Indelningskommittén i delbetänkandet inte analyserat förändringen av län och regional nivå ur kommunernas perspektiv. Regeringen bör därför i analyserna av remissvaren vara särskilt uppmärksamma på kommunernas svar.

Katrin Wissing
Miljöpartiet i Åre kommun

Peter Bergman
Socialdemokraterna Åre kommun